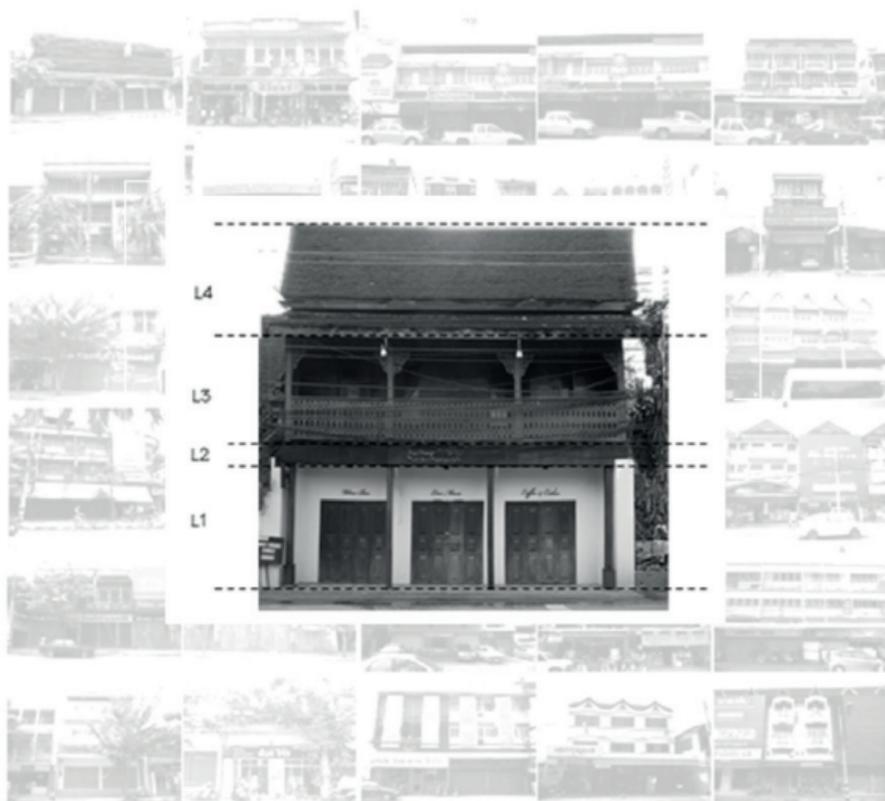

แนวคิดในการศึกษา ลักษณะตึกแถวล้านนาไทย

กรรมา รักขวิณ

คำนำบรรณาธิการ

สืบเนื่องจากการมีการศึกษาเรื่อง “เรือนกาแล” เรือนของผู้มีอันจะกินชาวล้านนาในอดีต ทำให้คนทั่วไปเข้าใจว่า “กาแล” เป็นส่วนโดดเด่นของลักษณะสถาปัตยกรรมล้านนา ดังนั้นเมื่อมีการสร้างตึกแถว กาแลจึงขึ้นไปปรากฏอยู่บนจั่วหลังคาในรูปด้านหน้าของตึกแถวอย่างแพร่หลายในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดอื่นๆ ในทุกภาคของประเทศไทยตลอดไปจนถึงเมืองเชียงใหม่ สิบสองพันนาในแคว้นยูนนานของจีนแม้เมื่อต่อมามีคำตอบจากนักวิชาการว่า “กาแลไม่เป็นส่วนประกอบที่แสดงสถาปัตยกรรมล้านนาไทยของตึกแถว” แล้วก็ตาม แต่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ากาแลเป็นสถาปัตยกรรมล้านนา

จากลักษณะ “ตึกแถวกาแล” อันดุษณีเรื่องนี้เองทำให้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรุณา รักขวิม ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “แนวคิดในการศึกษาลักษณะตึกแถวล้านนาไทย” กลับมาตั้งคำถามใหม่อีกครั้งว่า ตึกแถวที่จะแสดงความเป็นสถาปัตยกรรมล้านนาควรเป็นอย่างไร ผู้เขียนได้สรุปงานเขียนทั้งที่เป็นหนังสือและบทความวิจัยของนักวิชาการเกี่ยวกับแนวคิดอันหลากหลายด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในยุโรปและเอเชีย รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาสภาพแวดล้อมเพื่อเจาะหาประเด็นแนวคิดที่เหมาะสมในส่วนที่จะนำมาปรับใช้ได้กับการศึกษาการเป็นตึกแถวของล้านนา

ในบทสุดท้ายของหนังสือ ผู้เขียนนำเสนอแนวทางการศึกษาวิจัยการเป็นตึกแถวล้านนา โดยเน้นรูปด้านหน้าของตึกแถว (Façade) ให้เป็นตัวแทนการอธิบายความเป็นสถาปัตยกรรมของล้านนา ดังนั้นจึงถือได้ว่าหนังสือเล่มนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบส่วนหนึ่งของลักษณะตึกแถวล้านนาอย่างเป็นระบบอันจะนำไปสู่การศึกษ่องค์ประกอบด้านอื่น ๆ เพื่อการออกแบบตึกแถวที่มีลักษณะเฉพาะของล้านนา โดยเน้นความต้องการ และศักยภาพของท้องถิ่น รวมทั้งสร้างคุณภาพที่ยั่งยืนให้แก่สภาพแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันก็ให้คุณค่าทางใจในการกระตุ้นให้รำลึกถึงความทรงจำในอดีตได้อีกด้วย

รองศาสตราจารย์ เรณู วิชาศิลป์

คำนำ

แรงจูงใจของการเขียนหนังสือเล่มนี้เกิดขึ้นจากความสงสัยที่ได้รับจากงานวิจัยชิ้นหนึ่งในอดีตที่ผ่านมา ว่าด้วย “กาแล” และ “ตีกแถว” ในเชียงใหม่

เริ่มต้นด้วยการเสาะแสวงหา ที่มาที่ไป ของการเกิดขึ้นร่วมกันของกาแลและตีกแถว สืบเนื่องย้อนไปจนถึงต้นเหตุหลักจากกระแสมูมิภาคนิยม และสืบเนื่องก้าวหน้าไปจนถึงวิธีการศึกษาทดลองแบบข้ามศาสตร์ ซึ่งเป็นตัวอย่างของแนวคิดที่นำมาช่วยสังเคราะห์วัตถุดิบจัดตั้งต้น นั่นคือ กาแลและตีกแถว

ทั้งหมดทั้งมวลของหนังสือ เป็นการร้อยเรียงเชิงกระบวนการ ซึ่งไม่ได้จำแนกว่าถูกหรือผิด แต่มุ่งสร้างสรรค์สิ่งที่ดีกว่าหรือเหมาะสมกว่าให้กับเมืองเชียงใหม่ พยายามที่จะเป็นแหล่งจุดประกายแนวคิด และยืนยันความไม่เป็นทฤษฎีใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรุณา รักษวิณ

สารบัญ

	หน้า
คำนำบรรณาธิการ	i
คำนำ	ii
สารบัญ	iii
สารบัญภาพ	iv
เกริ่นนำ การศึกษาตึกแถวล้านนาไทย	1
Critical Regionalism และสถาปัตยกรรมล้านนาไทย	7
การรับรู้การเป็นตึกแถวล้านนาไทย	53
แนวทางการวิจัยการเป็นตึกแถวล้านนาไทย	69
บรรณานุกรม	147

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1.1	ตึกแถวที่มีก้าน	2
ภาพที่ 1.2	อาคารที่มีก้าน	4
ภาพที่ 2.1	ภาพภายในโบสถ์ Bagsværd	9
ภาพที่ 2.2	ภาพภายนอกโบสถ์ Bagsværd	10
ภาพที่ 2.3	Säynätsalo Town Hall	11
ภาพที่ 2.4	Church of Light	13
ภาพที่ 2.5	พิพิธภัณฑ์ Modern Art หรือ MoMA	19
ภาพที่ 2.6	Wellesley Train Station, Boston & Albany Railroad, Wellesley, Massachusetts (1884)	20
ภาพที่ 2.7	ตัวอย่างภาพจากหนังสือ <i>Architecture without Architects</i>	21
ภาพที่ 2.8	United Nation Headquarter	23
ภาพที่ 2.9	Farnworth House	24
ภาพที่ 2.10	Wayfarer Chapel	25
ภาพที่ 2.11	U.S. Embassy in Athens	27
ภาพที่ 2.12	Chandigarh โดย Mayer	30
ภาพที่ 2.13	Chandigarh โดย Le Corbusier	31
ภาพที่ 2.14	The Stazione Termini	32
ภาพที่ 2.15	ภายใน The Stazione Termini	33
ภาพที่ 2.16	อาคาร Torre Velasca	33

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 2.17 Kagawa Prefecture City Hall	35
ภาพที่ 2.18 Minnete de Silva	36
ภาพที่ 2.19 The Kandy Center	38
ภาพที่ 2.20 Karunaratne House	38
ภาพที่ 2.21 ตัวอย่างเฮือนแป	41
ภาพที่ 2.22 ร้านศิลปาตลสาขาถนนท่าแพ	42
ภาพที่ 2.23 ร้านวิลาสินี ถนนเจริญราษฎร์	43
ภาพที่ 2.24 ร้าน The Gallery	44
ภาพที่ 2.25 ดึกแถวในเมืองเพชรบุรี	45
ภาพที่ 2.26 ดึกแถวในเมืองอุบลราชธานี	46
ภาพที่ 2.27 ดึกแถวในเมืองสมุทรสงคราม	46
ภาพที่ 2.28 ดึกแถวในเมืองเพชรบุรี	47
ภาพที่ 2.29 ดึกแถวในเมืองเชียงใหม่	47
ภาพที่ 2.30 อาคารพาณิชย์ที่มีลักษณะคล้ายบ้าน ล้านนาไทย	49
ภาพที่ 2.31 อาคารพาณิชย์ที่ถูกรับรู้ว่าเป็นดึกแถว	50
ภาพที่ 3.1 John B. Watson	55
ภาพที่ 3.2 Plato and Aristotle	56
ภาพที่ 3.3 Francis Bacon	56
ภาพที่ 3.4 Wilhelm M. Wundt	57
ภาพที่ 3.5 ตัวอย่างผังพื้นของดึกแถว	62

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 3.6	ตัวอย่างของตึกแถว 63
ภาพที่ 3.7	ตัวอย่างของทาวน์เฮ้าส์ 64
ภาพที่ 4.1	ตัวอย่างของ String Recognition 85
ภาพที่ 4.2	หน้าปกหนังสือ <i>The Four Books of Architecture</i> 86
ภาพที่ 4.3	Count Giovanni Battista Della Torre 87
ภาพที่ 4.4	FSA-Finite State Automaton ประกอบด้วย String X, Y 89
ภาพที่ 4.5	โครงสร้างสัญลักษณ์ขององค์ประกอบของการออกแบบ 93
ภาพที่ 4.6	ตัวอย่างการแปลความสัญลักษณ์ 94
ภาพที่ 4.7	ระดับ L1 ถึง L5 และสถานภาพ Q0 ถึง Q6 96
ภาพที่ 4.8	FSAs-Finite State Automata ของ P1 96
ภาพที่ 4.9	ตำแหน่งการแบ่งสถานภาพ Q ของ P2 99
ภาพที่ 4.10	FSAs-Finite State Automata ของ P2 ที่ระดับ L1 100
ภาพที่ 4.11	ตำแหน่งการแบ่งสถานภาพ Q ส่วนหนึ่งของ P3 101

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.12 FSA-Finite State Automata ของ P3 ที่ระดับ L3	102
ภาพที่ 4.13 ตำแหน่งการแบ่งสถานภาพ Q ของ P4	103
ภาพที่ 4.14 FSA-Finite State Automata ของ P4 ที่ระดับ L1	104
ภาพที่ 4.15 ตำแหน่งการแบ่งสถานภาพ Q ของ P5	105
ภาพที่ 4.16 FSA-Finite State Automata ของ P5 ที่ระดับ L3	106
ภาพที่ 4.17 ตำแหน่งการแบ่งสถานภาพ Q ของ P6	107
ภาพที่ 4.18 FSA-Finite State Automata ของ P6 ที่ระดับ L1	108
ภาพที่ 4.19 ตำแหน่งการแบ่งสถานภาพ Q ของ P7	109
ภาพที่ 4.20 FSA-Finite State Automata ของ P7 ที่ระดับ L1	110
ภาพที่ 4.21 ตำแหน่งการแบ่งสถานภาพ Q ของ P8	111
ภาพที่ 4.22 FSA-Finite State Automata ของ P8 ที่ระดับ L3	112
ภาพที่ 4.23 ตำแหน่งการแบ่งสถานภาพ Q ของ P9	113
ภาพที่ 4.24 FSA-Finite State Automata ของ P9 ที่ระดับ L1 และ L3	114

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า	
ภาพที่ 4.25	ผลสรุปของ FSAs	115
ภาพที่ 4.26	ตัวอย่างตำแหน่งของ L	117
ภาพที่ 4.27	ตัวอย่างตำแหน่งของ Q	118
ภาพที่ 4.28	แผนที่กำหนดพื้นที่การอนุรักษ์ Sanneizaka	122
ภาพที่ 4.29	การกำหนดกราฟิกของ Atsushi Saito	125
ภาพที่ 4.30	การกำหนดค่าความสัมพันธ์ให้กับ Prolog	126
ภาพที่ 4.31	ชื่อเรียกลักษณะเฉพาะและส่วนประกอบ	127
ภาพที่ 4.32	กระบวนการประมวลผล	129
ภาพที่ 4.33	ตารางแสดงผลการศึกษาของ Atsushi Saito	134

หากคำว่า สถาปัตยกรรมล้านนา คือ สถาปัตยกรรมที่มีลักษณะและองค์ประกอบที่แสดงความเป็นสถาปัตยกรรมล้านนา แล้ว จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาและกำหนดลักษณะและองค์ประกอบที่แสดงสถาปัตยกรรมล้านนา

เมื่อลักษณะและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมเกิดจากการใช้งานในชีวิตประจำวันที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศ รวมถึงความเชื่อและศรัทธาต่าง ๆ ดังนั้น การยอมรับว่าสถาปัตยกรรมนั้นเป็นสถาปัตยกรรมล้านนา ต้องมีช่วงระยะเวลาที่รูปลักษณะและองค์ประกอบเกิดขึ้นจนเกิดการยอมรับในเชิงวัฒนธรรม เมื่อเกิดการยอมรับจนเป็นวัฒนธรรมแล้ว รูปลักษณะและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจะติดตัวผู้ที่ยอมรับลักษณะดังกล่าวไปด้วย

CHIANG MAI
UNIVERSITY PRESS

ISBN: 978-616-398-040-3

9 786163 980403

ราคา 330 บาท

เกริ่นนำ:
การศึกษาตีทแควล้านนาไทย

คำว่า “สถาปัตยกรรมล้านนา” เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อสังคมในเมืองเชียงใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2531 เมื่อเทศบาลนครเชียงใหม่ได้กำหนดเทศบัญญัติเพื่อควบคุมลักษณะสถาปัตยกรรม โดยอธิบายว่า อาคารแบบล้านนาไทยหรือแบบพื้นเมืองภาคเหนือ หมายความว่า

“...อาคารที่มีรูปลักษณะโครงหลังคา หรือส่วนของหลังคา เป็นหน้าจั่วหรือมีลวดส่วนของอาคาร ส่วนประกอบตกแต่ง ซึ่งแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมล้านนาไทย เป็นต้นว่า กาแล จ่อง หรือลวดลายแกะสลักตกแต่งชายคา หน้ามุข หรือลูกกรงเฉลียง...”

การอธิบายดังกล่าวส่งผลให้เกิดตึกแถวที่มีกาแลทั่วเมืองเชียงใหม่ เพราะอ้างว่ากาแลเป็นส่วนประกอบของสถาปัตยกรรมล้านนาไทย ทั้งที่กาแลเป็นเพียงส่วนประกอบหนึ่งของสถาปัตยกรรมล้านนาไทยเท่านั้น

ภาพที่ 1.1
ตึกแถวที่มีกาแล

หากคำว่า สถาปัตยกรรมล้านนา คือ สถาปัตยกรรมที่มีลักษณะและองค์ประกอบที่แสดงความเป็นสถาปัตยกรรมล้านนา แล้ว จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาและกำหนดลักษณะและองค์ประกอบที่แสดงสถาปัตยกรรมล้านนา

เมื่อลักษณะและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมเกิดจากการใช้งานในชีวิตประจำวันที่สุดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศ รวมถึงความเชื่อและศรัทธาต่าง ๆ ดังนั้น การยอมรับว่าสถาปัตยกรรมนั้นเป็นสถาปัตยกรรมล้านนา ต้องมีช่วงระยะเวลาที่รูปลักษณะและองค์ประกอบเกิดขึ้นจนเกิดการยอมรับในเชิงวัฒนธรรม เมื่อเกิดการยอมรับจนเป็นวัฒนธรรมแล้ว รูปลักษณะและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจะติดตัวผู้ที่ยอมรับลักษณะดังกล่าวไปด้วย อาจเกิดการเคลื่อนที่ของวัฒนธรรมไปยังสถานที่ต่าง ๆ หรืออาจพบการกระจุกตัวของปรากฏรูปลักษณะและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง และสามารถเกิดการรับรู้ในวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นได้โดยง่าย

การเคลื่อนที่ทางวัฒนธรรมเกิดได้จากหลายปัจจัย เช่น การแผ่ขยายอาณาจักรของโรมันที่ถ่ายทอดการสร้างเมืองแบบตาราง ฝีมือเชิงช่างที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เมื่อช่างฝีมือย้ายถิ่นที่อยู่ ได้นำเทคนิคฝีมือดังกล่าวมาอย่างใหม่ด้วย และถ่ายทอดให้กับลูกหลานที่อยู่อาศัยในที่ใหม่ หรือเกิดจากความประทับใจในลวดลายแกะสลักและพยายามเลียนแบบด้วยเทคนิคของตนเอง เหล่านี้ล้วนเป็นเหตุปัจจัยของการเคลื่อนที่ทางวัฒนธรรม

ในการศึกษาที่ผ่านมาเพื่อหารูปลักษณะและองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมล้านนาไทย นักวิชาการให้ความสำคัญกับเรือนพักอาศัยล้านนา และการจำแนกลักษณะเฉพาะทางสถาปัตยกรรมของการใช้พื้นที่และรูปลักษณะภายนอก ลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นเกิดจากความต้องการการใช้พื้นที่ที่สุดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งาน พื้นฐานในเรื่องภูมิประเทศและภูมิอากาศ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัย รวมถึงความเชื่อและพิธีกรรม

รูปลักษณ์และองค์ประกอบของตึกแถวเป็นตัวอย่งที่ดีในเรื่องการเคลื่อนที่ทางวัฒนธรรม เพราะตึกแถวสร้างง่าย เร็ว และพบเห็นได้ง่าย รูปลักษณ์ของตึกแถวก่อนการประกาศเทศบัญญัตินครเชียงใหม่เพื่อควบคุมสถาปัตยกรรมให้เป็นสถาปัตยกรรมล้านนาไทยนั้น มีวิวัฒนาการไม่ต่างจากตึกแถวในกรุงเทพฯ หรือจังหวัดอื่น ๆ จนกระทั่งเทศบาลนครเชียงใหม่ประกาศเทศบัญญัติเพื่อควบคุมสถาปัตยกรรมล้านนาไทยจึงพบรูปลักษณ์ที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ อย่างชัดเจน

การปรากฏของกาแลและหลังคาจั่วในรูปด้านหน้าของตึกแถวอย่างดาษดื่น จึงเกิดคำถามว่า “กาแลบนตึกแถว” เป็นลักษณะสถาปัตยกรรมล้านนาไทยจริงหรือ

คำถามดังกล่าวถูกนำมาหาคำตอบจากงานศึกษา วิจัยและบทความอยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่ง สามารถสรุปได้ว่า กาแลไม่เป็นส่วนประกอบที่แสดงสถาปัตยกรรมล้านนาไทยของตึกแถว (อนุวิทย์ เจริญศุภกุล และวิวัฒน์ เตมีพันธ์, 2539) กระนั้น กาแลยังคงได้รับการยอมรับทั่วไปว่าเป็นส่วนประกอบที่แสดงความเป็นสถาปัตยกรรมล้านนาไทย

ภาพที่ 1.2
อาคารที่มีกาแล

พิจารณาจาก ภาพที่ 1.2 คำถามคือ “เมื่อเห็นภาพนี้แล้วท่านคิดว่าสถาปัตยกรรมหลังนี้ตั้งอยู่ที่ไหน” แทบจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่าคำตอบคือภูมิภาคเหนือของประเทศไทย และเมื่อถามต่อว่า “อะไรทำให้ตอบว่าสถาปัตยกรรมนี้ตั้งอยู่ในภูมิภาคเหนือของประเทศไทย” คำตอบที่ได้คือ “เพราะมีกาแล”

เหตุที่ต้องศึกษารูปลักษณะและองค์ประกอบของตึกแถวล้านนาไทย เนื่องจาก หากเราปฏิเสธว่ากาแลมีองค์ประกอบของตึกแถวล้านนาไทย แต่ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่ากาแลมีใช้สัญลักษณ์ของสถาปัตยกรรมล้านนาไทย แล้วรูปลักษณะและองค์ประกอบของตึกแถวล้านนาไทยเป็นอย่างไร

การศึกษาเรือนล้านนาไทยและประเพณีการปลูกเรือน (อนุวิทย์ เจริญศุกุล และวิวัฒน์ เตมียพันธ์ุ, 2539) ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่ากาแลเป็นส่วนประกอบของเรือนล้านนาของผู้มีฐานะร่ำรวยหรือชนชั้นสูงในสังคมล้านนานั้นหมายความว่ากาแลมีใช้ส่วนประกอบของสถาปัตยกรรมล้านนาไทยทุกประเภท

การที่กาแลได้รับการยอมรับว่าเป็นสัญลักษณ์ของสถาปัตยกรรมล้านนา เป็นการจดจำความหมายของกาแลเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้จดจำองค์ประกอบหรือสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ของกาแล เช่น ตำแหน่งที่ติดตั้งกาแล หรือประเภทอาคารที่มีกาแล นอกจากนี้ การที่กาแลสามารถสื่อถึงทำเลที่ตั้งคือดินแดนล้านนาไทยหรือภาคเหนือของประเทศไทยได้ ส่งผลให้เมื่อเห็นกาแลในที่ใด ๆ ก็ตาม ย่อมสื่อความหมายถึงดินแดนล้านนาไทย และส่งผลให้ผู้พบเห็นรับรู้ได้ทันทีว่าสถาปัตยกรรมนั้นตั้งอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย

เมื่อกาแลไม่สามารถแสดงลักษณะความเป็นล้านนาไทยของตึกแถวแล้ว รูปลักษณะและองค์ประกอบอย่างไรที่แสดงความเป็นล้านนาไทยของตึกแถว เพื่อตอบคำถามนี้ การศึกษาเพื่อค้นหารูปลักษณะและองค์ประกอบที่ยอมรับได้ว่าเป็นตึกแถวแบบล้านนาไทยจึงน่าสนใจอย่างมาก หนังสือเล่มนี้ได้พยายามนำเสนอความสำคัญของการคงเอกลักษณ์ของรูปลักษณะสถาปัตยกรรมและวิธีการศึกษาค้นคว้าแบบสหสาขา (Multidiscipline) ที่น่าสนใจ โดยมุ่งเน้นการแสวงหาคำตอบเพื่อนำไปสู่การออกแบบตึกแถวแบบล้านนาไทย

ตัวอย่าง

Critical Regionalism และ
สถาปัตยกรรมล้านนาไทย

“...how to become modern and to return to sources...”

Paul Ricoeur in Kenneth Frampton, 1983.

(Towards a Critical Regionalism: Six Points for an Architecture of Resistance)

Critical Regionalism โดย Kenneth Frampton

Critical Regionalism เกิดขึ้นเนื่องมาจากการขาดอัตลักษณ์ของสถาปัตยกรรม โดยให้ทวนระลึกถึงลักษณะภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นที่ตั้งของอาคาร คำว่า Critical Regionalism ใช้กับการศึกษาในงานสถาปัตยกรรมและเชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งในแนวคิดหลังยุคนวนิยมหรือหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) ซึ่งนักทฤษฎีสถาปัตยกรรม Alexander Tzonis และ Liane Lefaivre ใช้คำ Critical Regionalism เพื่อเน้นย้ำเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมที่ปรากฏคุณลักษณะของแต่ละท้องถิ่น และ Kenneth Frampton ซึ่งเป็นนักทฤษฎีเชิงประวัติศาสตร์ได้ให้ความหมายที่มุ่งเน้นเรื่องการศึกษาด้านสถาปัตยกรรม โดยเขียนบทความ เรื่อง *Towards a Critical Regionalism: Six Points for an Architecture of Resistance* ซึ่งบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหนังสือ *Anti-Aesthetic: Essays on Postmodern Culture* โดย Hal Foster (1983)

Critical Regionalism ในความหมายของ Kenneth Frampton นั้นเป็นการอธิบายที่มุ่งเน้นด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (Vernacular Architecture) โดยเพิ่มคุณค่าความเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นให้กับสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ (Modern Architecture) โดยอย่างน้อยให้คำนึงถึงบริบททางภูมิศาสตร์ของที่ตั้งอาคาร เช่น พื้นแผ่นดิน สภาพอากาศ แสงธรรมชาติ และควรมีรูปแบบที่แสดงถึงศิลปะของการใช้โครงสร้างอาคารผสานกับรูปสัณฐาน (Tectonic Form)

มากกว่าการแสดงรูปสัมผัส (Scenography) เพียงอย่างเดียว และควรสื่อถึงความรู้สึกของการสัมผัสอื่น ๆ นอกเหนือจากความรู้สึกจากการมองเห็น

Frampton ยกตัวอย่างโบสถ์ Bagsværd (1973 - 1976) ออกแบบโดย Jørn Utzon ที่ตั้งอยู่ใกล้กับเมือง Copenhagen โดยอภิปรายว่างานนี้เป็นการสังเคราะห์ระหว่าง Universal Civilization กับ World Culture ที่เลือกใช้คอนกรีตแสดงแนวคิดเชิงเศรษฐศาสตร์เพื่อเป็นโครงสร้างและผนังภายนอกของโบสถ์ และการใช้วัสดุและวิธีการก่อสร้างในสมัยนั้นร่วมกับลักษณะ Organic ที่สร้างจากคอนกรีตเสริมเหล็ก โดยเฉพาะงานตกแต่งภายในที่แสดงให้เห็นถึงแสงธรรมชาติเพื่อสื่อถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ความรู้สึกสัมผัส Frampton อภิปรายแนวความคิดของ Utzon ในการออกแบบโบสถ์ทั้งภายนอกและภายในว่ามีความคล้ายคลึงกับหลังคาของเจดีย์จีนซึ่งได้รับการรับรู้ว่าเป็นวัฒนธรรมจีนในขณะเดียวกัน การใช้ระบบการก่อสร้างและวัสดุของคอนกรีตนั้นเป็นผลพวงจากอารยธรรมในช่วงเวลานั้น

ภาพที่ 2.1 ภาพภายในโบสถ์ Bagsværd
ที่มา: en.wikipedia.org/wiki/File:Bagsv2.JPG on 29 Aug 2011

ภาพที่ 2.2 ภาพภายนอกโบสถ์ Bagsvaerd

ที่มา: http://www.e-architect.co.uk/images/jpgs/copenhagen/bagsvaerd_hd.jpg
on 29 Aug 2011

Frampton ได้ยกตัวอย่าง Säynätsalo Town Hall (1952) โดย Alvar Aalto สถาปนิกและนักออกแบบชาวฟินแลนด์ อาคารหลังนี้ Frampton ให้ความเห็นว่า อิฐแดงที่ใช้ในงานนี้เปรียบเป็นแรงต้านต่อการใช้คอนกรีตที่เป็นอารยธรรมของการก่อสร้าง ณ ช่วงเวลานั้น อาจเรียกได้ว่าอิฐแดงเป็นตัวแทนของการใช้เทคโนโลยีท้องถิ่นที่สามารถสื่อถึงรูปสัมผัสแบบสมัยใหม่ได้

ภาพที่ 2.3 Säynätsalo Town Hall

ที่มา: <https://m1.behance.net/rendition/modules/25127259/dispatch/3f19b6c1ef6bce233240560ce89bb5c3.jpg> on 16 Dec 2014

Säynätsalo Town Hall นี้ตั้งอยู่ในประเทศ Finland สถาปนิก Alvar Aalto นำแนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นผสมผสานกับรูปลักษณะสถาปัตยกรรม Italian Renaissance โดยมีการจัดวางลานเปิดโล่งภายในที่ล้อมรอบด้วยทางเดิน และใช้กระจกกันระหว่างทางเดินและลานเปิดโล่งนั้นเพื่อสื่ออารมณ์ถึงการเชื่อมต่อของ Arcade ใน Piazza ในประเทศอิตาลี ส่วนแนวคิดเรื่องการเลือกใช้อิฐเป็นวัสดุหลัก ซึ่งเป็นวัสดุธรรมชาติและเป็นวัสดุในท้องถิ่น ผสานกับการใช้ทองแดง และไม้ เพราะเมือง Säynätsalo เป็นเมืองอุตสาหกรรมไม้ โดยสรุปจากตัวอย่างทั้งสอง Frampton อภิปรายว่า Critical Regionalism คือแนวคิดที่สถาปัตยกรรมควรเป็นหนึ่งเดียวกับพื้นที่และท้องถิ่น ในมุมมองของ Frampton